

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

III. ÚS 407/2016-14

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí senátu 21. júna 2016 predbežne prerokoval sťažnosť [REDAKČIA], zastúpeného obchodnou spoločnosťou Advokátska kancelária VASIL, ŠIMONOVICĎ & partners, s. r. o., Kuzmányho 29, Košice, v mene ktorej koná konateľ a advokát JUDr. Martin Vasil, pre namietané porušenie jeho základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd rozsudkom Krajského súdu v Prešove č. k. 15 Co 8/2015-190 z 29. apríla 2015 a takto

r o z h o d o l :

Sťažnosť [REDAKČIA] o d m i e t a ako zjavne neopodstatnenú.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 27. júla 2015 doručená sťažnosť [REDAKČIA] (ďalej len „sťažovateľ“), pre namietané porušenie jeho základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva na spravodlivé súdne konanie

podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) rozsudkom Krajského súdu v Prešove (ďalej len „krajský súd“) č. k. 15 Co 8/2015-190 z 29. apríla 2015 (ďalej aj „napadnutý rozsudok“).

Zo sťažnosti a z k nej pripojených príloh vyplýva, že návrhom doručeným Okresnému súdu Humenné (ďalej len „okresný súd“) 2. júla 2013 sa [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ] (ďalej len „navrhovateľka“), domáhala proti sťažovateľovi (bývalému manželovi) určenia príspevku na výživu rozvedeného manžela v sume 150 € mesačne, ktorý s poukazom na svoje osobné, sociálne a majetkové pomery odôvodňovala tým, že nie je schopná sama sa živiť. Po vykonaní dokazovania výsluchom účastníkov, súvisiacimi súdnymi rozhodnutiami, ako aj ďalšími listinnými dokumentmi okresný súd (okrem iného) zistil, že odkedy sa navrhovateľke skončila materská dovolenka, je nezamestnaná, býva v podnájme, sama sa stará o spoločné maloleté dieťa, ktorého zdravotný stav neumožňuje, aby bolo zaradené do predškolského zariadenia, pričom jej mesačný príjem predstavuje sumu 143,50 € pozostávajúcu z výživného na maloleté dieťa v sume 120 €, ktoré platí sťažovateľ, a z rodinných prídavkov v sume 23,50 €. Z tejto sumy sťažovateľka platí sumu 100 € na nájom a zvyšná suma približne 60 € jej ostáva na bežné výdavky ako sú strava, hygiena, lieky a ošatenie. Čo sa týka sťažovateľa, ktorý s návrhom navrhovateľky nesúhlasil, okresný súd považoval za preukázané, že v čase podania návrhu pracoval v zahraničí, a hoci bol neskôr určitú dobu nezamestnaný, mal počas nej vyplatené dávky v nezamestnanosti v celkovej sume 4 790 €, od 1. júla 2014 poberal dávku v hmotnej núdzi v sume 117,40 € mesačne, a teda za obdobie od podania návrhu do vyhlásenia rozsudku mal celkový príjem v sume 12 182,20 €. Okresný súd uznal, že sťažovateľ mohol mať zvýšené výdavky, pokiaľ pracoval v zahraničí, avšak neskôr sa staral výlučne sám o seba, a tieto už nepreukázal. K návrhu sťažovateľky, aby sa o maloleté dieťa starali formou striedavej starostlivosti, čo by jej pomohlo pri hľadaní práce, sa sťažovateľ nevyjadril. Na základe uvedených skutočností okresný súd v zmysle § 72 ods. 1 a nasl. zákona č. 36/2005 Z. z. o rodine a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o rodine“) prvým výrokom rozsudku č. k. 11 C 191/2013-146 z 9. októbra 2014 zaviazal sťažovateľa prispievať na výživu navrhovateľky sumou 100 € mesačne od 2. júla 2013, ktorú je povinný zasielať

navrhovateľke vždy do 15. dňa v mesiaci vopred k jej rukám; druhým výrokom návrh navrhovateľky vo zvyšnej časti (týkajúcej sa sumy 50 €) zamietol.

Proti prvému výroku rozsudku okresného súdu podal sťažovateľ odvolanie, v ktorom namietal jeho nevykonateľnosť pre nejasnosti týkajúce sa celkovej doby platenia navrhovateľke priznaného príspevku a jeho spätnej splatnosti a v ktorom okresnému súdu vytkol, že neskúmal príčiny rozvratu manželstva ani časové hľadisko trvania zhoršeného zdravotného stavu maloletého dieťaťa a že nezohľadnil ani celkové majetkové a osobné pomery sťažovateľa, ktoré sa u neho zmenili, pretože so svojou novou partnerkou vo februári 2015 uzavrel manželstvo.

Krajský súd napadnutým rozsudkom prvý výrok rozsudku okresného súdu ako vecne správny potvrdil.

Sťažovateľ opakujúc identické námietky, aké vzniesol v konaní pred všeobecnými súdmi, v sťažnosti tvrdí, že napadnutým rozsudkom krajského súdu bolo porušené jeho právo na spravodlivý súdny proces, keďže *„napriek rozsiahlej argumentácii sťažovateľa v odvolaní túto otázku odporca vybavil povrchno vyššie uvedeným spôsobom“*, čím podľa jeho názoru *„došlo k odňatiu možnosti konať pred súdom, keď odporca sa jeho argumentmi skutočne nezaoberal, hoci tieto argumenty mali pre danú vec podstatný význam“*. Sťažovateľ nesúhlasí ani s tým, že *„súd priznal navrhovateľke nárok na príspevok na výživu na rozvedenú manželku aj za čas, kedy bol sťažovateľ sám nezamestnaný“*, a je presvedčený, že *„takáto aplikácia zákona o rodine absolútne nezodpovedá skutočnosti, že výživné má byť primerané možnostiam, schopnostiam a majetkovým pomerom povinného, a v tejto časti tiež možno považovať rozhodnutie odporcu za neodôvodnené“*.

Na základe uvedeného sťažovateľ v petite žiada, aby ústavný súd nálezom vyslovil, že rozsudkom krajského súdu č. k. 15 Co 8/2015-190 z 29. apríla 2015 bolo porušené jeho základné právo na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a právo na spravodlivé súdne podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, aby napadnutý rozsudok zrušil a vec vrátil krajskému súdu

na ďalšie konanie, ktorému zároveň zakáže pokračovať v porušovaní označených práv, a aby sťažovateľovi priznal náhradu trov právneho zastúpenia v sume 355,73 €.

II.

Podľa čl. 124 ústavy ústavný súd je nezávislým súdnym orgánom ochrany ústavnosti.

Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Podľa čl. 140 ústavy podrobnosti o organizácii ústavného súdu, o spôsobe konania pred ním a o postavení jeho sudcov ustanoví zákon.

Ústavný súd podľa § 25 ods. 1 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) každý návrh predbežne prerokuje na neverejnom zasadnutí bez prítomnosti navrhovateľa.

Pri predbežnom prerokovaní každého návrhu ústavný súd skúma, či dôvody uvedené v ustanovení § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde nebránia jeho prijatiu na ďalšie konanie. Podľa tohto ustanovenia návrhy vo veciach, na ktorých prerokovanie nemá ústavný súd právomoc, návrhy, ktoré nemajú náležitosti predpísané zákonom, neprípustné návrhy alebo návrhy podané niekým zjavne neoprávneným, ako aj návrhy podané oneskorene môže ústavný súd na predbežnom prerokovaní odmietnuť uznesením bez ústneho pojednávania. Ústavný súd môže odmietnuť aj návrh, ktorý je zjavne neopodstatnený. Ak ústavný súd navrhovateľa na také nedostatky upozornil, uznesenie sa nemusí odôvodniť.

O zjavnej neopodstatnenosti sťažnosti (návrhu) pritom možno hovoriť vtedy, ak namietaným postupom orgánu štátu nemohlo vôbec dôjsť k porušeniu toho základného práva alebo slobody, ktoré označil sťažovateľ, a to buď pre nedostatok vzájomnej príčinnej súvislosti medzi namietaným rozhodnutím alebo iným označeným postupom orgánu štátu a základným právom alebo slobodou, ktorých porušenie sa namietalo, prípadne z iných dôvodov. Za zjavne neopodstatnenú sťažnosť preto možno považovať tú, pri predbežnom prerokovaní ktorej ústavný súd nezistil žiadnu možnosť porušenia označeného základného práva alebo slobody, reálnosť ktorej by mohol posúdiť po jej prijatí na ďalšie konania (napr. I. ÚS 66/98, III. ÚS 168/05, IV. ÚS 136/05, I. ÚS 453/2011).

Predmetom sťažnosti je námietka porušenia základného práva sťažovateľa na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru rozsudkom krajského súdu č. k. 15 Co/8/2015-190 z 29. apríla 2015, ktorým ako vecne správny v súlade s § 219 ods. 1 a 2 OSP potvrdil rozsudok okresného súdu č. k. 11 C 191/2013-146 z 9. októbra 2014 o uložení povinnosti sťažovateľovi prispievať na výživu bývalej manželky.

Napadnutý rozsudok považuje sťažovateľ za zjavne neodôvodnený, pretože je presvedčený, že zo strany krajského súdu (ale ani okresného súdu) nedostal odpovede na všetky argumenty, ktoré vzniesol v priebehu súdneho konania, a že jeho závery nezohľadňujú skutočné majetkové pomery sťažovateľa ani jeho možnosti a schopnosti živiť seba a svoju bývalú rodinu.

Podľa konštantnej judikatúry ústavný súd nie je súčasťou systému všeobecných súdov, ale podľa čl. 124 ústavy je nezávislým súdnym orgánom ochrany ústavnosti. Pri uplatňovaní tejto právomoci nie je úlohou ústavného súdu zastupovať všeobecné súdy, ktorým predovšetkým prislúcha interpretácia a aplikácia zákonov. Úloha ústavného súdu sa obmedzuje na kontrolu zlučiteľnosti účinkov takejto interpretácie a aplikácie s ústavou alebo kvalifikovanou medzinárodnou zmluvou o ľudských právach a základných slobodách (napr. I. ÚS 19/02, I. ÚS 27/04, I. ÚS 74/05). Právomoc ústavného súdu konať a rozhodovať podľa čl. 127 ods. 1 ústavy o namietaných porušeníach ústavou alebo

príslušnou medzinárodnou zmluvou garantovaných práv a slobôd je kvalifikovaná už spomínaným princípom subsidiarity, v zmysle ktorého ústavný súd o namietaných zásahoch rozhoduje len v prípade, že je vylúčená právomoc všeobecných súdov, alebo v prípade, že účinky výkonu tejto právomoci všeobecným súdom nie sú zlučiteľné so súvisiacou ústavnou úpravou alebo úpravou v príslušnej medzinárodnej zmluve. V nadväznosti na to ústavný súd nie je zásadne oprávnený preskúmať a posudzovať právne názory všeobecného súdu, ktoré ho pri výklade a uplatňovaní zákonov viedli k rozhodnutiu, ani preskúmať, či v konaní pred všeobecnými súdmi bol alebo nebol náležite zistený skutkový stav a aké skutkové a právne závery zo skutkového stavu všeobecný súd vyvodil. Skutkové a právne závery všeobecného súdu môžu byť predmetom kontroly zo strany ústavného súdu len vtedy, ak by ním vyvedené závery boli zjavne neodôvodnené alebo arbitrárne, a tak z ústavného hľadiska neospravedlňiteľné a neudržateľné, a zároveň by mali za následok porušenie základného práva alebo slobody (m. m. II. ÚS 1/95, II. ÚS 21/96, I. ÚS 4/00, I. ÚS 13/00, I. ÚS 139/02, III. ÚS 180/02, II. ÚS 231/04).

Všeobecný súd musí vykladať a používať ustanovenia na vec sa vzťahujúcich zákonných predpisov v súlade s účelom základného práva na súdnu ochranu. Aplikáciou a výkladom týchto ustanovení nemožno toto ani iné základné práva obmedziť spôsobom zasahujúcim do ich podstaty a zmyslu. Z tohto hľadiska musí všeobecný súd pri výklade a aplikácii príslušných právnych predpisov prihliadať na spravodlivú rovnováhu pri poskytovaní ochrany uplatňovaným právam a oprávneným záujmom účastníkov konania (obdobne napr. III. ÚS 271/05, III. ÚS 78/07). Princíp spravodlivosti a požiadavka materiálnej ochrany práv sú totiž podstatnými a neopomenuteľnými atribútmi právnej ochrany (predovšetkým súdnej) v rámci koncepcie materiálneho právneho štátu.

V súvislosti námietkou porušenia základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy ústavný súd navyše pripomína, že obsahom tohto práva je aj právo účastníka konania na také odôvodnenie súdneho rozhodnutia, ktoré jasne a zrozumiteľne dáva odpovede na všetky právne a skutkovo relevantné otázky súvisiace s predmetom súdnej ochrany, t. j. s uplatnením nárokov a obranou proti takému uplatneniu. Všeobecný súd však nemusí dať odpoveď na všetky otázky nastolené účastníkom konania, ale len na tie, ktoré

majú pre vec podstatný význam, prípadne dostatočne objasňujú skutkový a právny základ rozhodnutia bez toho, aby zachádzali do všetkých detailov sporu uvádzaných účastníkmi konania. Preto odôvodnenie rozhodnutia všeobecného súdu, ktoré stručne a jasne objasní skutkový a právny základ rozhodnutia, postačuje na záver o tom, že z tohto aspektu je plne realizované základné právo účastníka na spravodlivý proces (IV. ÚS 115/03). Všeobecný súd je povinný na procesné úkony účastníkov primeraným, zrozumiteľným a ústavne akceptovateľným spôsobom reagovať v súlade s platným právnym poriadkom, a to aj pri rešpektovaní druhu a štádia civilného procesu, v ktorom účastník konania uplatňuje svoje nároky alebo sa bráni proti ich uplatneniu (I. ÚS 372/06).

Do obsahu základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy však nepatrí právo účastníka dožadovať sa ním navrhnutého spôsobu hodnotenia vykonaných dôkazov (I. ÚS 97/97), resp. toho, aby súdy preberali alebo sa riadili výkladom všeobecne záväzných právnych predpisov, ktorý predkladá účastník konania (II. ÚS 3/97, II. ÚS 251/03, IV. ÚS 340/04, III. ÚS 240/2013).

Aj EŠLP vo svojej judikatúre stabilne zdôrazňuje, že čl. 6 ods. 1 dohovoru síce ukladá súdom povinnosť odôvodniť svoje rozhodnutia, túto požiadavku však nemožno chápať tak, že súdy majú povinnosť dať podrobnú odpoveď na každý argument (rozsudok vo veci Van Hurk v. Holandsko z 19. 4. 1994, č. 16034/90, § 61). Rozsah, na ktorý sa povinnosť súdov odôvodniť svoje rozhodnutia vzťahuje, môže byť podľa povahy rozhodnutia rôzny. Okrem iného je potrebné zohľadniť aj rôznorodosť návrhov, ktoré účastník konania môže podať na súdy, ako aj rozdiely existujúce v zmluvných štátoch v súvislosti s právnou úpravou, zvyklosťami, právnymi názormi a vynášaním a vyhotovovaním rozhodnutí (rozsudok vo veci Ruiz Torija a Hiro Balani v. Španielsko z 9. 12. 1994, č. 18390/91). Skutočnosť, že súd neprerokuje každú podrobnosť tvrdenú účastníkom konania, nie je sama osebe v rozpore s požiadavkou spravodlivého prerokovania veci. Podstatné však je, aby sa neprehliadlo právo účastníka konania byť vypočutý a aby súd posúdil tvrdenia účastníka konania, hoci sa to explicitne neodrazí v konečnom rozhodnutí (rozhodnutie č. 10153/82 z 13. 10. 1986, D. R. 49, s. 67, 74). Odvolací súd sa tiež

pri zamietnutí odvolania v zásade môže obmedziť na prevzatie odôvodnenia nižšieho súdu (rozsudok vo veci Helle v. Fínsko z 19. 12. 1997, č. 20772/92).

So zreteľom na citované východiská ústavný súd konštatuje, že v okolnostiach daného prípadu mu neprislúcha posudzovať, či návrhu navrhovateľky na určenie vyživovacej povinnosti voči sťažovateľovi malo alebo nemalo byť vyhovené, a v prípade, že takémuto návrhu vyhovené bolo, posudzovať správnosť všeobecným súdom priznaného príspevku.

Vychádzajúc z princípu subsidiarity vyplývajúceho z čl. 127 ods. 1 ústavy úloha ústavného súdu v takomto prípade spočíva v zaujatí stanoviska, či rozhodnutie krajského súdu ako súdu odvolacieho vzhľadom na obsah podaného opravného prostriedku spĺňa požiadavku ústavnosti spočívajúcu predovšetkým v ústavne konformnom výklade dotknutej právnej úpravy a tiež požiadavku presvedčivého a náležitého odôvodnenia prijatých záverov.

Na účely overenia opodstatnenosti sťažnostnej argumentácie sa preto ústavný súd oboznámil s odôvodnením napadnutého rozsudku, z relevantnej časti ktorého zistil, že krajský súd konal v medziach svojej právomoci, keď príslušné ustanovenia všeobecne záväzných právnych predpisov podstatné pre posúdenie danej veci interpretoval a aplikoval ústavne súladným spôsobom, jeho úvahy vychádzajú z konkrétnych faktov, sú logické, a preto aj celkom legitímne a právne akceptovateľné.

Krajský súd primerane rozumným a v okolnostiach veci postačujúcim spôsobom reflektoval na odvolacie námietky sťažovateľa, keď v odôvodnení napadnutého rozsudku poukázal na to, že sťažovateľ, pokiaľ ide o príčinu rozvratu manželstva, *„nič neuvádza... a nepreukazuje ani správanie sa navrhovateľky v rozpore s dobrými mravmi“*, na rozdiel od navrhovateľky, ktorá vo vyjadrení k odvolaniu odporcu uviedla, že *„sa vracal domov neskoro pod vplyvom alkoholu, na nočných žúroch bol sprevádzaný priateľkami, ktoré správanie už nemienila znášať, preto ho vyhodila z bytu svojej matky, kde s odporcom spoločne bývali v čase trvania manželstva“*. Krajský súd sa nestotožnil ani s názorom

sťažovateľa o nevykonateľnosti rozsudku okresného súdu, pričom s poukazom na znenie § 160 ods. 2 OSP a § 563 Občianskeho zákonníka dospel k záveru, že tento spĺňa zákonom predpísané náležitosti, nie je nevykonateľný a netrpí ani procesnou vadou, pre ktorú by ho bolo možné považovať na nesprávny, a že sťažovateľ je povinný vzniknutý „dlh“ splniť na základe výzvy navrhovateľky. Aj námietku sťažovateľa týkajúcu sa neurčenia časového ohraničenia konca doby prispievania navrhovateľke na výživu považoval krajský súd za právne irelevantnú, keďže táto doba je ohraničená priamo zákonom v § 72 ods. 3 zákona o rodine dobou piatich rokov od právoplatnosti rozsudku o rozvode manželstva, čo znamená, že zanikne priamo zo zákona, ak k jej zániku nedôjde skôr na základe rozhodnutia súdu alebo iných rozhodujúcich skutočností, v súvislosti s čím odporučil sťažovateľovi, aby využil svoje zákonné oprávnenie zaujímať sa o zdravotný stav maloletého dieťaťa, zlepšenie ktorého predstavuje jednu z možností dosiahnutia zmeny predmetného rozhodnutia.

Ústavný súd preskúmaním napadnutého rozsudku krajského súdu dospel k záveru, že sťažovateľom uplatnená argumentácia nie je v žiadnom prípade spôsobilá spochybniť jeho záver o potvrdení rozsudku okresného súdu.

Napadnutý rozsudok krajského súdu (v spojení s rozsudkom okresného súdu) definuje zákonné podmienky priznania príspevku na výživu rozvedeného manžela a z toho vyplývajúcu úlohu konajúceho súdu zodpovedať otázku osobných, sociálnych a majetkových pomerov účastníkov (t. j. oboch strán) takéhoto typu konania, ktoré sa následne premietnu aj do určenia samotnej výšky príspevku.

Krajský súd v napadnutom rozsudku zodpovedal všetky právne a skutkovo relevantné otázky súvisiace s predmetom súdnej ochrany, ktorej sa sťažovateľ pred ním domáhal, svoje rozhodnutie náležite a presvedčivo odôvodnil, pričom v intenciách prezentovaného výkladu prihliadajúc nielen na oficiálne príjmové pomery sťažovateľa, ale aj na jeho pracovnú dispozíciu, ktorá vytvára dostatočné predpoklady na plnenie vyživovacej povinnosti voči bývalej manželke, zrozumiteľným spôsobom vysvetlil, z akých dôvodov neakceptoval jeho argumentáciu o nedostatočných majetkových pomeroch.

Skutočnosť, že sťažovateľ sa s právnym názorom krajského súdu nestotožňuje, nemôže sama osebe viesť k záveru o zjavnej neodôvodnenosti alebo arbitrárnosti tohto názoru a nezakladá ani oprávnenie ústavného súdu nahradiť právny názor krajského súdu svojím vlastným (obdobne I. ÚS 313/2010, II. ÚS 134/09, III. ÚS 127/2012).

Na základe uvedených skutočností ústavný súd posúdil rozhodnutie krajského súdu ako ústavne konformné s obsahom garancií vyplývajúcim účastníkom konania z čl. 46 ods. 1 ústavy a čl. 6 ods. 1 dohovoru, a keďže nezistil žiadnu príčinnú súvislosť medzi napadnutým rozsudkom krajského súdu a namietaným porušením základného práva sťažovateľa na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, predloženú sťažnosť podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde odmietol ako zjavne neopodstatnenú.

Vzhľadom na odmietnutie sťažnosti sa ústavný súd ďalšími požiadavkami sťažovateľa nezaoberal, keďže rozhodovanie o nich je podmienené vyslovením porušenia základného práva alebo slobody, k čomu v tomto prípade nedošlo.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 21. júna 2016